

Josip Jurčić

SOSEDOV SIN

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:

Sosedov sin

Josip Jurčič

Josip Jurčič, 1868

Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:

Bird Publisher

DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš

Telefon: +386 (1) 723 78 28

E-pošta: info@bird-publisher.com

www.bird-publisher.com

Urednik: Damjan Plut

Oblikovanje: Grafiza

PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(0.034.2)

JURČIČ, Josip

Sosedov sin [Elektronski vir] / Josip Jurčič. - El. knjiga. -

Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-076-9 (pdf)

ISBN 978-961-279-077-6 (mobi)

ISBN 978-961-279-078-3 (ePUB)

257119488

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvirniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.
Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.
Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

I.....	6
II.....	8
III.....	10
IV.....	12
V.....	14
VI.....	16
VII.....	18
VIII.....	20
IX.....	22
X.....	23
XI.....	25
XII.....	27
XIII.....	28
XIV.....	30
XV.....	31
XVI.....	33
XVII.....	35
XVIII.....	37
XIX.....	39
XX.....	40
XXI.....	41
XXII.....	42
XXIII.....	44
XXIV.....	45
XXV.....	47
XXVI.....	48
XXVII.....	49
XXVIII.....	50
XXIX.....	51
XXX.....	53

I

Zjutraj ob devetih je stal pred vežo velike, precej lepo zidane kmetske hiše voziček naprežen. Kolesa so bila čedno osnažena in čez sedež je bil zelen koc pregrnjen ter skrbno na vseh straneh pripet, da se nikjer ni videla s slamo napolnjena vreča pod njim. Nepotrpežljivo s prednjim kopitom tla kopajočega rejenega konja rjavca je delavno oblečen hlapec, vajete in bič v roki držeč, prav prijateljski pogovarjal, naj bo miren.

Iz veže stopi mož kakih petdesetih let, srednje, trdne postave. Menda se je ravno zdaj v praznjo obleko opravil, kajti gledaje, če je konj prav naprežen, si zapenja še goste posrebrene gumbe na brezrokavniku. Kakor bi se hotel domisliti, ali je kaj pozabil, dene roko na čelo in potegne po nagubanem, pa o dobri hrani pričajočem obličju, potiplje v notranji žep svoje precej dolge kamižole iz rjavega sukna, pa ko se preveri, da ima novce pri sebi, potreplje rezgetajočega konja po prsih, vzame hlapcu vajete in bič iz rok ter sede na voziček.

»Ali bo treba iti v semenj, Anton, v semenj?« vpraša mimo gredoč kmetič na vozu sedečega soseda.

»V semenj. – Ti ne pojdeš?«

»Bašti ne morem; imam nekaj stelje napraviti,« odgovori kmetič in gre dalje.

Ta pak se obrne in reče lepi deklici, kakih dvajset let stari, ki je ravno na prag prišla: »Le naglo, če se hočeš z menoj peljati, Franica! Čakal te ne bom.«

»Le poženite,« odgovori dekle, »nisem še opravljena in tudi rajša peš hodim.«

»Kakor hočeš!« pravi oče malo razžaljen, da se hči neče z njim peljati, trene z vajeti in kakor blisk šine konj z lahkim vozičem po gladkem potu proti cesti.

Smrekarjev Anton – tako so namreč sosedje klicali našega moža – je bil najbogatejši svoje občine, in kar je imenitno, pridobil si je bogastvo s svojim trudom in umom. Njegov oče je bil sicer tudi precej imovit kmet v sosednji vasi, ali razdeliti je moral svoje imenje med štiri sinove in Anton, najmlajši med njimi, je dobil samo zemljišče ter hišo, ki je bila pa veliko manjša in slabša od današnje, na istem mestu vnovič zidane. Prve gotove novce, dvesto goldinarjev, je imel Anton v rokah, ko se je oženil, ker to je bil od žene za doto dobil. Začel je kupčevati z žitom in raznimi kmetskimi pridelki, ki jih je skupljeval in vozil v mestne zaloge. Doma pak je žena kmetovala z družino. V vsem je imel srečo. Začel je trgovati z vinom na debelo, kupoval ubožnim kmetičem voli in krave »na pol prireje« in kopica je rasla od leta do leta. Ljudje so ga cenili raznovrstno; nekateri na dvajset, drugi na štirideset tisoč, nekateri na več; nekateri so si pa številjenje lajšali in rekli: toliko ima, da sam ne ve koliko. In poslednji niso popolnoma napak govorili, kajti natanko Smrekarjev Anton res ni mogel svojega imetja sešteti, ker razen nekoliko okornih številčk niti pisati ni znal. Za mnogo seveda se ni motil, zakaj imel je čudovito dober spomin; med sto dolžniki je vedel, koliko ima ta ali pa ta obresti na dolgu, kakor bi bilo vsakemu posebej na nosu zapisano.

Novci dajó veljavo. Tudi Anton je bil veljaven mož, kamor je prišel; pa je tudi vedel, da je. Ponosno je sedal med vsako družbo. Dobro mu je delo, če ga je kdo hvalil in blagroval: »Ti si že mož, ti! Kaj maraš, ker imaš vsega zadosti.« Ali pokazal ni nikoli, da mu to dobro dé: modro se je držal in kaj drugega govoriti začel. Le kadar ga je vino omotilo, je črhnil katero sam sebi na pohvalo. Sicer je pa rad zbadal vse tiste, ki se imajo navado bahati.

Občani so ga hoteli izvoliti za župana. Ubrani se je te časti, rekši, da ne utegne z gosposko poslovati. Dal se je pa voliti za prvega občinskega svétnika.

V krčmi ni rad sam pil. Če je le znane ljudi našel, je prisedel k njim in čakal, kdaj kozarec, ki se okrog vrsti, do njega pride. Družil se je z vsemi, z bogatimi in ubožnimi, a posebno zaupljiv in prijatelj ni bil nikomur. Tudi za vino navadno ni hotel več dati, nego kar je računa po razdelitvi nanj spadalo. Le kadar je kake nižje uradnike dobil v krčmi, te je napojil, pa samo zato, da jim je laže prav robato zabavljal in jih vpričo prav neusmiljeno mahal.

Danes je v bližnjem trgu semenj in pelje se tja, da bi nekaterim kmetom, ki so ga prosili, voli kupil v rejo. Ker poslednji tržni dan tudi v mestu ni bil, mora zvedeti, kako je bila kupčija in po čem kaže kupovati.

II

Ko voziček po cesti drči, doide suhega, dolgega moža v zanošeni letni obleki in s kosmato kučmo na glavi. Smrekarjev Anton podrži konja in pravi:

»Če imaš kaj težke peté, pa k meni sedi, Brašnar!«

Brašnar se nasmehne, skoči na voz, posadi se dobro na mehki sedež poleg Antona ter pokrije z desnim levi čevelj, da se ne bi videla luknja, ki jo je palec preril. In Anton požene.

Brašnar je bil Smrekarjev sosed. Nekdaj je bila Brašnarjeva hiša najtrdnejša vse vasi. Zdaj pak je bila najbolj zadolžena, poslopje opuščeno, njive negnojne in slabo obdelane. S pijančevanjem in neštevilnimi pravdami je Brašnar zapravil skoro vse, kar je bil po očetu dobil. Ker je v svoji mladosti nekaj let v mestno šolo hodil in se nemško govoriti in pisati naučil, ga je obšla prevzetna misel, da ima izvrstno umno glavo. Dobil je prvo pravdo, ki jo je z nekim sorodnikom imel. Pripisoval je to samo svoji bistroglovosti. Da bi se še bolj podkoval, prebere zakonoznanske knjige, kar jih dobi v roke. S pravo strastjo se začne tožariti. Kdor je imel kako pravdo, je prišel k njemu; on se je vsega lotil, bodi si krivično ali pravično. Vsako tožbo je gnal do poslednje stopnje, in če jo je izgubil, jo je začel za nekaj časa malo zasuknjeno in predrugačeno še enkrat od spodaj. Kmetstvo je zanemarjal, novce je rabil in zabredel je v dolgove. Njegov dom bi bil imel pred dvema letoma prodan biti; rešil ga je samo s tem, da ga je edinemu sinu prepisati dal in da je odstopil od svojega slabega gospodarstva.

Zdaj je bil pravdar in mešetar obenem. Vsak, kdor se je tožil, se je prišel k Brašnarju posvetovat. Plačila sicer za take svete Brašnar ni dobival, a pil je. Ker je bila potreba vinske pijače močnejša od vesti, je pomagal na tihem obema nasprotnikoma v pravdi, če sta mu oba obilo vina kupovala. A pravdati se človek ne more vsak dan, želja po pijači pak se zmerom vrača. Zatorej je bil Brašnar tudi mešetar; na vsakem semnju je za voli in krave kup delal; kjer se je kaj kupčevalo, tam je kričal Brašnar. Tako je malo dni minilo, da bi ne bil pijan zaspal; četudi je bil ubožen.

Kar se Brašnarjevega znanja dostaja, pritegnemo sicer, da je bilo mnogo tiste modrosti, ki si jo je sam prisvajal, samo v njegovem domišljevanju. Res je pa, da si je po dolgi izkušnji tako izurjenost v sodnih in pravnih rečeh pridobil, da bi bil mnogega mladega doktorja v zadrego spravil. Tudi od nature je bil obilo obdarovan: imel je močan, sicer oster glas; vse je hitro razvidel in govoril je, dokler je kdo hotel, ter znal najtehtnejše dokaze preobračati, da se ga je še okrajni sodnik, ki ni bil posebno bistroglav, jako bal, kadar je imel z njim opraviti.

Večkrat je gosposka posezala po njem ter ga skušala kaznovati zaradi »zakotnega pisarstva«; pa noben kmet ni hotel proti njemu pričati – in sodstvo, četudi ni verjelo, da Brašnar kmetom samo iz prijaznosti dela, ga je moralo zaradi nedokazov na miru pustiti. Ali namesto kvare je žel Brašnar še dobiček iz takih razporov z gosposko. Razširila se je med ljudmi namreč misel, da je Brašnar tako pretkan, da mu še cesarski možje do kože ne pridejo, akotudi bi ga radi v žlici vode utopili, ker jim zaslužek jemlje. Brašnar je bil dovolj pameten to dobro sodbo o sebi še bolj utrditi in na svoj prid obračati.

»Koliko jarmov volov pa danes kupiš?« vpraša Brašnar Antona.

»Kakšnih pet jarmov pravim, da bi jih,« odgovori bogatin Anton ter nasproti vpraša, poredno po strani pogledavši, ubožnega soseda: »Koliko jih misliš pa ti?«

Brašnar ume ta zasmeh, stisne spodnjo ustnico med zobe, pa se takoj nasmehne, rekoč: »Ni hudik! Ti nas lahko v kozji rog uganjaš, če se o bankovcih menimo; ali ako bi te jaz v pravdi imel, pa bi te krivil kakor vrbovo šibino, če imaš tudi polno mošnjo, a jaz prazno!«

»Dobro, da ti nisem nič dolžan. Ti bi se me precej lotil s pečatom?«

»Precej na kotomacijo,« reče Brašnar.

»Ne vem, ali bi me res tako krivil, ali bi se kaj drugače pokazalo,« reče Anton ter pogleda soseda s takim nasmehom, kakor bi hotel reči: »Kaj boš ti, sirota lačna!«

»Ali boš kaj za vino dal, Anton?« vpraša Brašnar.

»Tako menda ne mine, da ga ne bi polič pil,« odgovori Anton, »pa ti ga menda tudi kaj posrkneš, kali?«

»Bi ga, ali novcev ni,« pravi Brašnar.

»To je pa že žaltavo maslo, če tega ni.«

Rekši, udari Anton po konju. Ljudje, ki so po cesti živino gnali ali prazni šli v semenj, so ju pozdravljali vsevprek ali z glavo kimaje ali s kakim vprašanjem, ki je bilo nerazumno zaradi voznega ropota. Oba sta bila vsem znana moža: eden zastopnik novčne, drugi duševne aristokracije kmetske. Žalostno je bilo samo to, da je bil duševni zastopnik, pravdar Brašnar, manj spoštovan in da je ogromna večina »dobrih juter« merila samo na Smrekarjevega Antona.

»Če boš voli kupoval, mene poklič, ni treba drugega mešetarja iskati. Menda vendar sosedu bolj privoščiš kak krajcar zaslužka in kapljo vina nego kateremu od bogve kod!« pravi Brašnar, ko sta se semnju bližala.

»Tega ne, tega,« reče hudobni Smrekar. »Po nemški znaš jezik majati kakor birič in komisar; pravdarski dohtar si, učen kakor cesarski minister, pa bi te jaz za mešetarja jemal? To ni spodobno!«